

Tripolsky Géza

VÁLOGATÁS BICSKEI ISTVÁN ZENTAI VŐFÉLY VERSEIBŐL

Tisztelt Násznép!

Kétezerben a zentai kórház folyosóján vizsgálatra vártam. Nagy volt a forgalom, s többek között ott ment el kedves, fiatal barátom, dr. Farkas Emil sebész főorvos is. Örömmel üdvözlöttük egymást, aminek most külön oka volt. Közölte velem, hogy nagyon tetszik neki a Szegeden vásárolt könyv, amely utolsó példány volt, ilyen címmel: *Vőfélykönyv*. Emil mindjárt hozzátette: „Nem adom neked, mert engem is érdekel, de kölcsönkaphatod.” Néhány nap múlva el is küldte a könyvet, amely még most is itt van, és szorgalmasan lopkodom a tartalmát. Az első kiadása 1897. március 15-én jelent meg Szász Károly szerkesztésében.

Úgy 15 évvel ezelőtt lakodalom volt az 5. kerület otthonában. A házassulandók vőfélyt is fogadtak, akinek az ajánlatára engem is meghívtak. Magnóval jelentem meg, és szalagra vettem a szövegeket, mulatásokat. A vőfélyt külön is meglátogattam később a Lőwy testvérek utcájában, ahol lakott, és a pepita borítás füzetéből mindent szalagra olvasott. Bicskei Istvánnak hívják, s remélem, még mindig Zentán él, de nem idevalósi. Oromhegyesről, szóval kanizsai földről költözött Zentára.

Két vőfélykönyvre tettem szert három és fél évtizedes múzeumi munkálkodásom alatt. Hiányosak, megviseltek. Hála Bálint Sándor megboldogult néprajzkutatónak, pontos adatokkal rendelkezem a kiadványokról: ötöt Szegeden árultak ponyván, kettőt Budapesten jelent meg, egynek a címe pedig *Adai vőfélykönyv*, de szintén Szegeden nyomtatták...

Jó napot kívánok násznagy uraméknak
És az ide egybegyűlt társaságnak!

Így kezdte mondókáját Bicskei István, akinek teljes füzetnyi anyagával rendelkezem. A vőfély így kéri a násznagyot:

És adjanak nekik helet,
De enni-inni is.

Közben megtörtént a menyasszony kikérése, soká tartott a búcsú a szülők-től, testvérektől, rokonoktól és lánypajtásoktól. Végül elindultak a vőlegényes házhoz, illetve a lakodalmi vigadalom színhelyére. Dicsekszik a vőfély azzal, hogy bejárta a világot, és ilyen tájakon volt:

Áldott világ van ott, el sem hiszik talán,
Sült malacok járnak az emberek után.
Ha egy kutat ásnak, borral szalad tele,
Túrós lepényből van a házak fedele.
Szalonnahidakkal kötik át a folyót,
De ami a legfőbb (az anyjuk szentjít), nem fizetnek adót...
Tisztelt násznagy uram, egy pohár bort kérek,
Most pedig elmegyek, a konyhán szétnézek,
Megtekintem, hogyan készülnek az étkek,
Szakácsaink mi jót sütnek-főznek vacsorára.
Ismét megjelenek majd jövő karácsonyára.
Vivát!

Kint jártam a konyhán, ahol a jó étkek készülnek.
Szakácsaink már vagy négy nap óta sütkéreznek.
Mindent kihordtak az éléskamrából,
Cukrot, timsót, kámfort, szöget és madzagot a Mózsi boltjából,
Hogy a nagy fogyatkozást méltóan helyrehozzam,
Tizenkét szekeret azonnal útnak indítottam,
Hogy hozzák el Pestről és Beogradból mind a fűszerszámot...
Hogy mit főznek maguknak, fogalmuk sincs róla,
Például kocsonyának készül tizenkilenc gölya,
Hizlalt verebeket forgatnak a nyárson,
Medvetalpat sütnek eperfaparázson.
Nyulaknak farkából főzik a paprikást,
Az olajos krumplihoz fogadtak egy halászt.
A puliszkát meg oláj papok gyártják,
Kásába a húst gőzhajón szállítják.

Folytathatnánk a tréfálkozást, de a konyhában valóban elkészültek a vacsora ételei, és a vőfélynek be kell állítania az első tállal. Tehát valósággá válnak a bejelentések, és megszűnnek a nagyotmondások – persze a humor nem szűnik meg.

Ne tántorodjon most előttem senki,
Mert én a nyakát leforrázom néki.
Itt tehát a leves, amelyet adott a jó hús,
Azért senki szíve ne legyen most bús.
Ismét megjelentem, uraim, sokára,
Merem állítani, nem jártam hiába.
Mert olyan étket hoztam valójában,
Hogy első az bizony ételek sorában.
Ezen ededelért nagy próbát is tettem,
Egy szilaj bikával két nap verekedtem.

Kicsinyben múlt fogam, hogy nem feledtem,
De egye fene, csak ha legyőzhettem.
Nosza hevenyében a bőrét levettem,
A fejét nyakastól egyszerre leszedtem,
Ezen jó edelert ebből készítettem.
Megvallom, uraim, ezt én is nagyon szeretem,
De mivel hogy nincs több ilyen ízes éték,
Eme vendégeinknek vizet inni vétek.
Tessék hát, uraim, vegyék el kezemből,
És széles jó étvággyal, kívánom, egyék meg!

Leteszi a vőfély az első tál gőzölgő *marhapörköltet*, a szakácsok meg hozzák a többit. Jó étel ez valóban, és kellő áhítattal eszi a lakodalmas nép. A vőfély meg közben elmondja a bamba legény kalandjait, amikor házasodni akart. Közben kiviszik a tálakat és az összeszedett tányérokat. Jönnek a tiszták, és a vőfély bejelenti az új ételt:

Itt hozok *sülteket*, számtalan sokfélét,
Azért köszörülje ki-ki jól meg kését,
Hogy el ne csorbítsa a tányérja szélét!
Húzza kend meg rekedt hegedűjét!
Nincsen párja éték közt a jó pecsenyének,
Mert ez vidámságot okoz az elmének.
Ósatyáink miért voltak olyan vének,
Mert mindig jó *borral és pecsenyével* éltek.
Tessék hát, uraim, vegyék el kezemből,
És jó nagy darabokat metéljenek ebből!
De a bort is igyák ám, akik esznek ebből,
Mert aki nem iszik, nagy foga nyóli ettől!
Vivát!

Nevesse mindenki, berukkolt a *kása*,
Mert a konyhán már tovább nem volt maradása.
E drága edelert Tatórországból hoztam,
Mikor a világot körüljártam.
Nem tagadom, én is szeretem a kását,
Meg is főzöttem tizenkilenc vékát.
Elláttam jól zsírral, megadtam a módját,
Mindenki megnyalhatja majd utána a száját!

Az eddig feltálatl ételekből ugyancsak jóllakhattak, a következő étket tehát átcsúsztatták az éjféli utáni órákra, amikor már menyecske lett a lányból. Lezajlott közben a változás, megtáncoltatták a menyecskét, és gyűltek a bankók a két összeborított tányér közé. A zenekar ugyanazt a dalt muzsikálta és énekelte:

Árpájuk van, mégis zabot vetnek,
Jobb a lánynak mint a menyecskének,
Jobb a lánynak mint a menyecskének.

Mert a lánynak befonják a haját,
Azt gondolja, övé egész világ,
Azt gondolja, övé egész világ.
Menyecskének bekötik a fejét,
Gyász borítja az egész életét,
Gyász borítja az egész életét...

A zenészek az egyéni kívánságokat is teljesítették, a bankók tehát a primás zsebében is szaporodtak. Aztán jóval éjfél után megjelent ismét a vőfély, kezében jókora tállal, és odaszólt a zenészeknek, hogy:

Tarts kormányt, Muzsikus! Azok elhallgattak, ő meg nagy hangon szavalt:

A töltött káposzta vagy más szóval szárma
A szakácmesterség legszebb tudománya.
Paradicsomkertből származott ősi éték,
A magyar asztalról elfeledni vétek.
Legpetykébb szakácsnénk csinálta a szármat,
Rá is pazarolta minden tudományát.
Elbolondította bőrös szalonnával,
Tizenkét disznónak fülével, farkával.
Fölséges egy étel, már nézni se merem,
Oly étvágyam támadt, hogy rezeg a kezem.
Vegyék és egyék hát széles jó étvággal,
Én meg majd addig húzatok egy tust a cigánnyal.

Míg a vendégek a szármat dicsérgették, a vőfély elmondta, hogy milyen hadsereget alakított a gyerekekből. Aztán meg a muzsikusokra hívta föl a figyelmet:

Tisztelt násznagy uram, a muzsikusoknak a gyomra már korog,
Nincs kedvük, kezükben a hangszer nyikorog.
Jó szemem van nekem nagyon,
Látom, hogy még ma nem ettek,
A nagy koplalásban már meg is feketedtek.
No de majd ezentúl én fogok felügyelni rájuk,
Nehogy szégyenszemre benőjön a szájuk.
Majd hordok én nekik bőven ételt-italt,
Megrendöltem Bécsből három vagon pacalt.
Mégfőztem nekik kilenc üres zsákot,
És mindegyik kap majd sülvé egy lovas kozákot.
És hogy valamennyi elfeledje gondját,
Főztem számukra három szekér zentai gombát.
Fűrészporból öntik részükre a málét,
Kőszénből főzik a jó fekete kávé.
Akószámra gyártják timsóbból a csáját,
Tudom, a vén bőgős megnyalja a száját.
Hal is lesz itten bőven, mindenféle fajta,
Üres üveggel és hordóval tele van a pajta.
A bort számaron a tengerből hordatom,
A söröskutakat pediglen éppen most fúratom.

Az édességet, amit a lakodalmas háznál készítenek meg a vendégek tortáit már a pörkölt, illetve a pecsenye után bejelentik és behozzák, tehát éjfél előtt. Itt valami csúszásról lehet szó, de ez nem jelent akadályt, a torta úgyis végig bent marad, sőt a vendégek hazaviszik a maradékot. De halljuk a vőfélyt!

Itt a fajint lisztből készült sütemény,
Nincs ebben sem mustár, sem kömény.
Cukorral vegyítve nem is igen kemény.
Aki ilyennel él, azt nem bántja a köszvény.
Végre feltaláltam a bélesekét,
Mazsolaszőlővel édeseket.
Tudom, hogy szeretik az itt lévő szüzek,
De annál is inkább az öregek és ószek.
Oly édes ez, kérem, mint a lépes méz,
Míndjárt megkívánja az ember, ha ránéz.
Bátran lehet enni, gyomrunknak nem nehéz,
Fogjon meg minden darabot kilenc kéz!
Vivát!

Az édesség mellett egymás után kelnek fel a vendégek (rang és rokonság szerint), és megtáncoltatják az újasszonyt. Szép összeg gyűlik össze a tányérban, hiszen a menyasszony-újasszony a lakodalom főszereplője. Húzzák a zenészek, tánkra kel mindenki, és ropják reggelig, olykor másnap délig.

Vivát!